

Fredagen den
14 januari 1977

Fredagen den 14 januari

Kl. 12.00

*Fyllnadsval till
utskott*

*Om ökad rättssä-
kerhet för barn vid
fosterhemsplace-
ringar*

§ 1 Fyllnadsval till utskott

Herr TALMANNEN: Sedan herr Ullenhag av sagt sig uppdraget som suppleant i justitieutskottet har folkpartiets partigrupp som ny suppleant i justitieutskottet anmält fru Andrén.

Herr talmannen förklarade därefter vald till

suppleant i justitieutskottet

fru Andrén (fp)

§ 2 Om ökad rättssäkerhet för barn vid fosterhemsplaceringar

Herr socialministern GUSTAVSSON erhöll ordet för att besvara herr Nilssons i Norrköping (s) den 18 november anmälda interpellation, 1976/77:48, och anförde:

Herr talman! Herr Nilsson i Norrköping har frågat mig om jag överväger att vidta åtgärder som ökar rättssäkerheten för barn vid fosterhemsplaceringar.

Beslut av barnavårdsnämnd att omhänderta barn för samhällsvård skall underställas länsrättens prövning om inte barnet, om det har fyllt 15 år, och dess föräldrar samtycker till att det verkställs. Beslut av barnavårdsnämnd om t. ex. föreskrift eller övervakning eller att samhällsvård skall upphöra kan också efter besvär komma under länsrättens prövning. Däremot kan i allmänhet fråga som rör behandlingen av ett omhändertaget barn inte överklagas.

Initiativ av barnavårdsnämnden för att omplacera ett fosterbarn betraktas som en behandlingsåtgärd och kan således inte överklagas. Länsstyrelsen, som har till uppgift att följa tillämpningen av barnavårdslagen, kan emellertid ta upp ett behandlingsärende med nämnden, om den finner att ett beslut inte är till förmån för barnet. Någon särskild bestämmelse för att hindra kommuner att av t. ex. ekonomiska skäl flytta barn från ett fosterhem till ett annat har hittills inte ansetts behövlig.

Det är barnets bästa som är och måste vara målet för barnavårdsnämndens arbete. Barn och ungdom som behöver hjälp och stöd bör få detta i former som är anpassade till hjälpbehovet. Ansvaret för att den unge får bästa möjliga vård är givetvis särskilt stort när denne omhändertas för samhällsvård och placeras i fosterhem. Enligt min upp-

fattning råder det också en bred enighet i dessa frågor bland dem som i kommunerna ansvarar för barnvården i landet.

Det är givet att rättssäkerhetsfrågor måste tillmätas stor betydelse när det gäller formerna för vård av barn som har omhändertagits för samhällsvård. Fosterbarnsutredningen föreslog år 1974 i betänkandet Barn- och ungdomsvård att besvärsrätten enligt barnvårdslagen skulle utsträckas till att omfatta också beslut att placera den unge i visst familjehem, dvs. fosterhem eller barn- och ungdomshem. Bland remissinstanserna var dock meningarna mycket delade. Denna fråga och övriga frågor som rör formerna för barnvården prövas f. n. av socialutredningen.

Socialutredningens betänkande väntas inom ett par månader. Jag vill avvakta utredningens förslag och remissbehandlingen, innan jag tar ställning till åtgärder på detta område.

Herr NILSSON i Norrköping (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka socialministern för svaret.

Socialministern tar inte ställning till de problem som interpellationen behandlar. Han sammanfattar gällande rättsregler och vill avvakta socialutredningens förslag. Omplacering av fosterbarn är, som jag framhåller i interpellationen, en behandlingsåtgärd och kan inte överklagas. Detta innebär att sker en omplacering av andra skäl än barnets bästa – och sådana fall kan inte uteslutas – kan inte länsstyrelsen eller socialstyrelsen ingripa med åtgärder.

I en intervju i Aftonbladet i november förra året sade en representant för socialstyrelsens barnvårdsbyrå att ekonomiska bedömningar kan komma in vid placeringar av fosterbarn.

Min slutsats blir därför att det vid fosterhemsplaceringar är nödvändigt med åtgärder för att öka rättssäkerheten för barn. Även om jag har förståelse för socialministerns sätt att resonera hade det kanske varit bättre, om han pekat på de problem som finns och sedan sagt att metoderna att lösa dem är en fråga för socialutredningen. Nu får vi kanske anledning att ta upp saken på nytt när socialutredningen presenterat sitt betänkande.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 3 Om vidgad rätt till handikappersättning

Herr socialministern GUSTAVSSON erhöll ordet för att besvara herr Nilssons i Kristianstad (s) den 25 november anmälda interpellation, 1976/77:53, och anförde:

Herr talman! Herr Nilsson i Kristianstad har frågat mig om jag är beredd att vidta åtgärder som undanröjer de hinder som han anser föreliggande för att erhålla handikappersättning i enlighet med intentionerna i riksdagsbeslutet 1974.

Enligt de lagregler som gäller sedan den 1 juli 1975 utgår handikappersättning till försäkrad som för avsevärd tid fått sin funktionsförmåga nedsatt i sådan omfattning att han antingen i sin dagliga livsföring behöver mera tidskrävande hjälp av annan eller för att kunna förvärvsarbeta behöver fortlöpande hjälp av annan eller eljest får vidkännas betydande merutgifter. Handikappersättningen är en merkostnadsersättning och utgår med 30, 45 eller 60 % av basbeloppet beroende på förhållandena i det enskilda fallet. Vid bedömningen av frågan om rätt till ersättning skall den handikappades vård- och hjälpbehov vägas samman med hans merkostnader till följd av handikappet.

Jämfört med tidigare bestämmelser innebär de regler som antogs av riksdagen år 1974 mildare krav beträffande hjälpbehovet och ett ökat hänsynstagande till de merkostnader som orsakas av handikappet. Det ankommer på försäkringskassorna, riksförsäkringsverket och försäkringsdomstolen att i de enskilda fallen tillämpa de fastställda lagreglerna. Effekterna av de nya reglerna kan utläsas av bl. a. antalet utgående handikappersättningar, som nu uppgår till drygt 30 000 jämfört med ca 16 000 motsvarande ersättningar i juni 1975. Denna ökning överensstämmer väl med de uppskattningar som gjordes i förarbetena till reformen.

För egen del vill jag understryka betydelsen av att personer med olika slag av handikapp kan få ersättning för de vårdinsatser och merkostnader som följer av handikappet. Som framgår av nyss nämnda antalsuppgifter har de vidgade ersättningsregler som antogs av en nära nog enhällig riksdag för två år sedan inneburit en betydande förbättring i detta avseende. De fortsatta erfarenheterna får visa om det finns anledning att i något avseende ytterligare se över reglernas utformning.

Herr NILSSON i Kristianstad (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka socialministern för svaret på min interpellation. Handikappersättningen har, som socialministern anförde, varit i kraft sedan den 1 juli 1975. Den ersatte de tidigare förmånerna, som utgjordes av invaliditetsersättning och invaliditetstillägg. Motivet bakom den nya reformen var att samhället i ökad utsträckning skulle täcka de kostnader som enskilda människor har på grund av sitt handikapp. Handikappersättningen skulle förbättra de ekonomiska förhållandena för handikappade och göra det möjligt för dem att delta i olika samhällsaktiviteter. Denna förmån betyder också väldigt mycket för många människor som är i behov av samhällets stöd.

Min fråga till socialministern ställde jag mot bakgrund av att det under hösten har skett en förändring när det gäller beviljandet av handikappersättning. Det har förts in nya riktlinjer, vilka bestämts genom försäkringsdomstolens utslag i handikappersättningsmål. Det är en uppenbar skärpning av bestämmelserna som har skett under hösten. I ärenden där gravt rörelsehindrade yrkat handikappersättning på grundval av bilkostnader har besvären avslagits med hänvisning till att vederbörande äger rätt att utnyttja kommunens färdtjänst. I förarbetena till lagen har

*Om vidgad rätt till
handikappersätt-
ning*

emellertid bilen accepterats som ett förflyttningshjälpmedel, och kostnaderna därför ansågs som ersättningsgrundande. Utslaget innebär en praxisändring och medför allvarliga konsekvenser för rörelsehindrade när det gäller att klara en arbetssituation och ha möjligheter att leva ett aktivt liv i övrigt.

Beträffande psoriasissjukas rätt till handicappersättning har man avgjort ett ärende på så sätt att funktionsförmågan ej bedömts som nedsatt. Psoriatiker skall därmed fortsättningsvis inte vara berättigad till handicappersättning trots väsentliga merkostnader. En psoriatikers funktionsförmåga är avhängig av den behandling och terapi han har råd och ork att kosta på sig. Får han inte möjlighet att sköta sig med salvor, bad, läkarvård och ibland också klimatresor bryts hans funktionsförmåga ned både fysiskt och psykiskt. – Resonemanget beträffande psoriatikerna kan gälla fler handikappgrupper.

Jag vill anföra ytterligare ett exempel på den negativa tillämpningen under hösten. I propositionen 1974:129, som innehöll förslaget om handicappersättning, står det ordagrant på s. 77: "De kostnader som t. ex. orsakas av det exceptionella behovet av föda efter vissa tarmoperationer skulle därmed kunna beaktas." Det sker inte i dag. På den här punkten nonchalerar myndigheterna vad som stod i propositionen och vad riksdagen godkände. Det är i dag helt stopp för den här gruppens möjligheter att få handicappersättning, trots att handikappet innebär en nedsättning av funktionsförmågan och medför merkostnader.

Myndigheterna tolkar också bestämmelserna om att merkostnaderna skall vara "verifierbara" på så sätt att man måste ha haft utgifter för att få ersättning. Den som har ekonomiska möjligheter att köpa sig service eller t. ex. klimatresor får ersättning, men inte den som är mindre bemödad.

Handicappersättningen har alltså blivit en klasslag. Den som har råd att skaffa sig merutgifter får ersättning, men den som inte har råd får ingen ersättning. Jag vill protestera mot en sådan tillämpning av lagen.

Det är alltså en allvarlig försämring som har skett under hösten av handicappersättningen. Många människor har också reagerat mot ändringen.

Min fråga i interpellationen var följande:

"Är socialministern beredd vidta åtgärder som undanröjer de hinder som f. n. föreligger för att erhålla handicappersättning i enlighet med intentionerna i riksdagsbeslutet 1974?"

Svaret är negativt, ja, det är helt avvisande.

Jag undrar om socialministern verkligen riktigt förstår hur allvarligt det här är för många människor. Oftast är det personer som lever under små omständigheter som drabbas hårt. Jag menar att det är samhällets skyldighet att täcka de kostnader man har på grund av ett handikapp.

Det här är socialminister Gustavssons första framträdande i riksdagen i handikappfrågor. Det är också en test på socialministerns politiska vilja när det gäller frågor av det slaget. Statsrådet Gustavsson hade en chans

Fredagen den
14 januari 1977

*Om vidgad rätt till
handikappersätt-
ning*

att visa en positiv inställning men så skedde tyvärr inte. Det beklagar jag djupt. Besvikelsen över svaret är stor. Det hade inte kostat så mycket att gå med på den översyn av bestämmelserna som jag begärde. En genomgång av avgjorda besvärssärenden borde ske nu, och på grundval av denna genomgång borde ställning tas till eventuella förändringar.

Enligt svaret verkar socialministern nöjd med effekterna av de nya reglerna. Han säger att drygt 30 000 får handikappersättning i dag mot ca 16 000 i juni 1975. Visst är det en förbättring. Men vi skall komma ihåg att antalet handikappade i landet är väsentligt mycket större, uppemot en miljon. Samtliga behöver säkerligen inte samhällets stöd, men betydligt fler än f. n. som har ganska stora kostnader för sitt handikapp borde få ersättningen.

Antalet 30 000 kan också ställas mot den stora procenten avslag på ansökningar, f. n. i genomsnitt 40 % i landet. Många människor är besvikna över den skärpning av bestämmelserna som har skett under hösten.

Jag uppmärksammar socialministerns sista mening i svaret, där han säger: "De fortsatta erfarenheterna får visa om det finns anledning att i något avseende ytterligare se över reglernas utformning." Jag menar att den erfarenheten finns i dag. Jag förstår inte vad socialministern väntar på.

Herr NILSSON i Uddevalla (s):

Herr talman! Först vill jag instämma i Börje Nilssons inlägg här. Jag anser i likhet med Börje Nilsson att detta är en mycket angelägen fråga – en av de viktigaste vi har att diskutera. I grunden handlar detta om samhällets solidaritet med de människor som har blivit drabbade av fysiskt eller psykiskt handikapp.

Det får aldrig bli tal om något slags jultomteinställning till människor som upplever sin vardag som besvärlig – det måste i stället handla om samhällets skyldighet att ställa upp, att undanröja hinder för att skapa förutsättningar för ett samhälle utan handikapp.

Tyvärr måste jag konstatera att man efter en pressdebatt i höstas om ett försäkringsärende fick intrycket att många socialpolitiska frågor handlade om att det fanns någon snäll jultomte som kunde fixa till det mesta här i livet. Nu är det naturligtvis inte så, även om socialministern i sitt svar pekar på att han för egen del är positivt inställd till dessa frågor. Vi lever i ett land där lagar har stiftats för att undanröja hinder för de utsatta människorna.

När det gäller handikappersättning och vårdbidrag så är det väl inget speciellt fel på lagstiftningen. Det är, som Börje Nilsson påpekat, tillämpningen av densamma som blivit restriktivare. Börje Nilsson angav några exempel som visar det. Därför måste det vara vår uppgift som politiker att utforma regler på ett sådant sätt att lagstiftningen inte kan misstolkas.

Det finns många exempel på att ärenden blivit olika behandlade be-

Fredagen den
14 januari 1977

*Om vidgad rätt till
handikappersätt-
ning*

roende på vilken försäkringskassa som haft hand om ärendet. I en sammanställning från riksförsäkringsverket, som Börje Nilsson berörde och som jag har framför mig, kan konstateras att under perioden juli 1975-juni 1976 varierar antalet avslag mellan 9 och 40 % av ingivna ansökningar om handikappersättning, beroende på vilken kassa vederbörande tillhör. Genomsnittet för landet var under samma period 24 % avslag. Som Börje Nilsson framhöll har den siffran ökat. Mellan juli och oktober förra året var genomsnittet 40 % avslag – en avsevärd ökning.

Detta bevisar naturligtvis rent vetenskapligt ingenting. Men det finns ändå vissa tendenser i statistiken. Genom riksförsäkringsverkets och försäkringsdomstolens restriktivare tolkningar bildas givetvis prejudikat, och försäkringskassorna ute i landet blir försiktigare.

Låt mig, herr talman, konstatera att mellan juli och oktober 1976 fick 1 703 personer av totalt 4 308 avslag på sina ansökningar om handikappersättning. Jag är helt övertygad om att de flesta av dessa människor har fått vidkännas merkostnader och behöver hjälp på grund av sin sjukdom eller sitt handikapp.

En av dem som fått sin ansökan avslagen skrev ett brev till mig för några veckor sedan. Hon har under 30 år lidit av en magsjukdom av den typ som herr Nilsson i Kristianstad nämnde, vilket inneburit stora ekonomiska påfrestningar genom bl. a. kostsam dietmat och en stor psykisk belastning. Denna kvinna såg en chans i den nya lagstiftningen. Hon fick avslag av försäkringskassan och riksförsäkringsverket. Nu ligger ärendet hos försäkringsdomstolen. I grannlandet har handikappersättning utgått i liknande fall. Risk finns att om det blir avslag i försäkringsdomstolen så kommer i detta grannlän många som tidigare beviljats handikappersättning att vid nästa omprövning gå miste om sådan ersättning.

Dessa frågor gäller människors rätt till ett drägligt liv. Därför handlar det om vilka prioriteringar vi gör i vår samhällsliga verksamhet. Det kan röra sig om socialpolitiken, det kan gälla skattepolitiken, utbildningen osv.

Under valrörelsen hade jag många debatter med centerpartister som i stort sett lovade allt åt alla. Vi socialdemokrater vet att detta inte går ihop. Samhället måste styra och prioritera i sin verksamhet.

Därför skulle jag, herr talman, avslutningsvis vilja fråga socialministern om han är villig att – i stället för centerns berömda s. k. vårdbidrag, som skulle delas ut till alla oberoende av behov – satsa på en förbättring när det gäller handikappersättningar och vårdbidrag för dem som verkligen behöver detta.

Herr socialministern GUSTAVSSON:

Herr talman! Herr Nilssons i Uddevalla inlägg var ju ett något märkligt aktstycke. Jag skall komma tillbaka till det sedan.

Först vill jag emellertid säga till herr Nilsson i Kristianstad – jag har många Nilssöner att diskutera med i dag – när han påstår att svaret

*Om vidgad rätt till
handikappersätt-
ning*

var avvisande och negativt, att jag i avslutningen på mitt interpellationssvar har anfört: "De fortsatta erfarenheterna får visa om det finns anledning att i något avscende ytterligare se över reglernas utformning." Jag har redovisat utvecklingen på området genom antalet personer som har fått handikappersättning, men jag kan naturligtvis inte här gå in i en diskussion av de enskilda ersättningsfallen. Det är dessutom många olika faktorer som har betydelse för bedömning av ersättningsrätten i de enskilda fallen. Därför menar jag att det behövs ett rätt stort material för att man skall kunna få en säker utvärdering av den praktiska tillämpningen av bidragsreglerna. Det kan ifrågasättas om de ärenden som hittills har avgjorts av den högsta prövningsinstansen, försäkringsdomstolen, är ett tillräckligt stort underlag för en samlad bedömning av resultatet av de nya reglerna.

Jag räknar med att riksförsäkringsverket när praxis klarlagts ytterligare kommer att följa upp verkningarna av de nya ersättningsreglerna. Vi får då ett material som kan ligga till grund för vårt ställningstagande till behovet av eventuella ändringar i de nuvarande lagbestämmelserna. Det är helt naturligt att jag, lika väl som herr Nilsson i Kristianstad, är intresserad av att riksdagens beslut och intentioner verkligen följs upp. Om det är så att beslutet innebär att det kan finnas olika tolkningar av det, måste vi se till att beslutet justeras – det blir i så fall inte första gången vi har fått göra det, herr Nilsson; det har hänt tidigare också. Jag kan försäkra herr Nilsson i Kristianstad att min vilja att göra det bästa för de handikappade är lika stark som herr Nilssons samt att våra intentioner också skall följas upp.

När sedan både herr Nilsson i Kristianstad och herr Nilsson i Uddevalla försöker ge sken av att förändringen, som man påstår innebär en skärpning av bestämmelserna, sammanfaller med ombytet på socialministerposten, tycker jag att herrarna borde ta sig en liten funderare på lämpligheten av sättet att argumentera!

Herr Nilsson i Uddevalla tar upp diskussionerna i valrörelsen om vårdnadsbidraget osv., men vad det är fråga om här är att de beslut som riksdagen har fattat skall följas upp så att de handikappade får de allra bästa förmåner som vi gemensamt kan ge dem.

Både herr Nilsson i Uddevalla och herr Nilsson i Kristianstad hänvisar till antalet avslag i försäkringskassorna. Jag vill påpeka att antalet egentligen inte säger särskilt mycket, eftersom det är beroende på hur många människor som söker ersättning och på vilka förväntningar de har. Statistiken ger därför inte en tillräckligt klar bild av hur försäkringskassorna tolkar riksdagens beslut. Det kan t. ex. hända att förväntningarna har varit väldigt stora och att många människor därför söker handikappersättning men att de nya bestämmelserna inte är tillämpliga på en hel del av fallen.

Fröken BERGSTRÖM (fp):

Herr talman! Också jag menar att det är en mycket angelägen fråga som herr Börje Nilsson i Kristianstad har tagit upp. Man kan gripas av en viss oro då man får den här redovisningen av hur ärenden har behandlats; herr Börje Nilsson har illustrerat detta med en hel del fall. Jag tycker alltså att man kan känna sig besviken över hur de nya ersättningsreglerna tillämpas, när man konstaterar att en skärpning har skett under senare tid. Ett av herr Nilssons exempel – avslag på en ansökan om bilersättning med hänvisning till att färdtjänsten kan utnyttjas – finner jag fullständigt obegripligt, för att inte använda ett starkare ord.

Jag skulle i det här sammanhanget vilja erinra om en fråga som ställdes i riksdagen i maj förra året av folkpartirepresentanten herr Westberg i Ljusdal. Han frågade dåvarande socialministern om det inte vore tid att utfärda speciella tillämpningsföreskrifter om handikappersättningarna. Han påpekade att det råder en väldig osäkerhet när det gäller en hel del olika typer av handikapp och menade att det skulle vara viktigt att få tillämpningsföreskrifter så att försäkringskassorna hade vissa regler att gå efter. Den dåvarande socialministern framhöll att det hade skett och fortgående skedde utbildning vid försäkringskassorna i den här frågan och ansåg att den skulle vara tillräcklig som vägledning för kassorna vid tillämpningen av bestämmelserna.

Även om man kanske inte skall betrakta nuvarande socialministerns svar som alldeles negativt, när han talar om att fortsatta erfarenheter kan visa om det finns anledning att ytterligare se över reglerna, menar jag att det nu kan vara tid att se över det hela och eventuellt utforma mera precisa föreskrifter om tillämpningen. Med tanke på de erfarenheter av restriktivitet i tillämpningen som har redovisats skulle det kunna vara anledning att nu ta upp frågan för att ge dem som verkligen är i behov av ersättning möjlighet att få sådan.

Herr Westberg i Ljusdal pekade på några grupper, för vilka osäkerheten om rätten till ersättning är mycket stor. Diabetiker har t. ex. många gånger alldeles speciella regler för sin kosthållning och får därmed ökade kostnader – han nämnde att det kan vara fråga om en 40-procentig merkostnad – men har tydligen svårigheter att få ersättning. Herr Westberg underströk att problemet också gäller personer med psykiska sjukdomar, allergier eller svåra rörelsehandikapp. Man måste därför överväga, menade han, behovet av föreskrifter för att ge försäkringskassorna verkliga regler att följa.

Jag skulle vilja fråga socialministern, om det inte nu är tid att ta upp det här problemet och försöka få fram tillämpningsföreskrifter.

Herr NILSSON i Kristianstad (s):

Herr talman! Socialministern säger att man inte skall uppfatta svaret negativt. Men det måste man ju ändå göra därför att han helt har avvisat den översyn som jag önskade i min interpellation. Jag menar att det under hösten har skett en uppenbar försämring i tilldelningen av han-

dikappersättning. Det finns i dag tillräckligt underlag för att göra en översyn och ändra bestämmelserna, och jag tycker att det är beklagligt att inte det sker.

Min vilja är lika stor som Börje Nilssons på handikappområdet, säger socialministern, och det lovar ju gott. Men då skulle socialministern också ha visat det i den här konkreta frågan. Socialministern fixerar sig vid siffran 30 000 och tycker att den är bra. Det är klart en förbättring jämfört med hur det var tidigare, men jag tror inte man skall se direkt på denna siffra, utan man får se till verkligheten, till behoven hos de människor som söker. Det är ett starkt underlag som de enskilda människorna visar i många fall när det ändå blir avslag.

Jag har alltså pekat på en del försämringar som har skett under hösten. Det gäller bilkostnaderna för rörelschindrade, det gäller psoriasissjuka och ileostomiopererade. Det är helt stopp för de två sistnämnda grupperna i fråga om handikappersättning. En uppenbar försämring har skett, och vi menar att det finns anledning att se över detta.

Socialministern säger att jag påstår att försämringen hänger samman med skiftet på socialministerposten. Jag kan bara konstatera att förändringen har skett under hösten; det har vi ju belägg för. Orsaken känner jag inte. Vi vet i alla fall att det har gjorts vissa uttalanden – inte från socialministerns sida men av andra ledamöter i regeringen och av personer som står regeringen nära på det socialpolitiska fältet – som är starkt oroande för många människor. Det är därför inte underligt att det pågår en debatt av det här slaget.

Jag tycker det skulle ha varit lämpligt om socialministern hade gått med på det krav som jag ställde i interpellationen. Men han önskade alltså inte detta, och det beklagar jag än en gång.

Herr NILSSON i Uddevalla (s):

Herr talman! Socialministern kallade mitt inlägg för ett märkligt aktstycke. Jag beklagar det, eftersom det tyder på en viss nonchalans från socialministerns sida gentemot mig och mitt försök att belysa dessa frågeställningar, som många människor ute i landet upplever som verkliga bekymmer. Det handlar om hur människorna upplever sin vardagssituation. Detta kallar alltså socialministern för ett märkligt aktstycke.

Jag har inte heller försökt ge sken av att det är bytet på socialministerposten som har gjort att det har blivit en förändring. Men det är bara att konstatera faktum – att den procentuella andelen avslag har ökat under hösten. Att jag drar in detta med centerns vårdnadsbidrag – eller vad man nu kallar det – beror ju på att vi i det här samhället måste prioritera. Om man, som centerpartiet gjorde i valrörelsen – i varje fall i de debatter där jag deltog –, lovar allt åt i stort sett alla grupper, så kommer det att gå ut över de grupper som har det besvärligt. Det handlar alltså om prioriteringar.

Den statistik som jag redogjorde för belyser att antalet ansökningar har ökat. Det tyder ju på att många människor som upplever sin situation

Fredagen den
14 januari 1977

*Om vidgad rätt till
handikappersätt-
ning*

som ekonomiskt besvärlig har haft stora förväntningar på den här lagen. Därför hoppas jag att vi på sikt kan få en förändring i dessa frågor och att vi skall få ett mer positivt bemötande från den borgerliga regeringens sida.

Herr socialministern GUSTAVSSON:

Herr talman! Både herr Nilsson i Kristianstad och herr Nilsson i Uddevalla understryker ytterligare att förändringarna har skett under hösten. Jag tycker att herrarna borde hålla sig för goda för att vilja insinuera att försäkringsdomstolen i sina ställningstaganden skulle påverkas av ett regeringsskifte. Det är vad både herr Nilsson i Kristianstad och herr Nilsson i Uddevalla vill göra gällande med sitt tal.

Det är dock, herr Nilsson i Kristianstad och herr Nilsson i Uddevalla, riksdagen som fattar besluten och riksförsäkringsverket och försäkringsdomstolen som sedan svarar för att beslutén följs upp, då man inte är överens om tolkningen i försäkringskassorna. Om vi – det har, som jag sade förut, hänt vid tidigare tillfällen – kommit underfund med att i riksdagen fattade beslut, när de omsatts i den praktiska verkligheten, kanske inte riktigt stämt överens med vad vi här i riksdagen tänkt oss, då har man fått göra förändringar så att tillämpningen av bestämmelserna blivit anpassad till de intentioner som vi hade när besluten fattades.

Jag har redan sagt att riksförsäkringsverket följer den här frågan. Man kommer att noggrant studera verkningarna, men man har hittills inte ansett att man fått fram tillräckligt underlag för sina bedömningar. Jag är övertygad om att man kommer att mycket noga gå in i de olika fallen och se efter vad man har att göra i fortsättningen.

Till fröken Bergström vill jag säga att det är riksförsäkringsverket som utfärdar tillämpningsföreskrifter. De prejudikat som kommer fram vid försäkringsdomstolens ställningstaganden blir också en form av tillämpningsföreskrifter.

Herr NILSSON i Kristianstad (s):

Herr talman! Socialministern säger att riksförsäkringsverket följer frågan. Det är väl bra, men jag menar att här krävs ett politiskt initiativ. Jag trodde verkligen att ett sådant skulle komma, men det gör det alltså inte.

Jag vill till slut göra två konstateranden. Det ena är att det har skett en uppenbar försämring i tilldelningen av handicappersättning under hösten. Det andra är att socialministern visar ovilja att rätta till bristerna i bestämmelserna.

Herr NILSSON i Uddevalla (s):

Herr talman! Socialministern försöker ge sken av att det här skulle vara något slags politiskt taktisk debatt. Jag vill betona att så inte har varit fallet från min sida. Det är ingen som har skyllt på socialministern – det är bara att konstatera att det har skett en väsentlig ökning av

antalet avslag under hösten. Jag vill än en gång betona att det är ingen som har skyltt på socialministern för just den saken.

Herr socialministern GUSTAVSSON:

Herr talman! Jag noterar det sista uttalandet av herr Nilsson i Uddevalla med tillfredsställelse.

Sedan vill jag säga till herr Nilsson i Kristianstad att när riks försäkringsverket har gjort sin sammanställning av den praxis som föreligger kommer jag att få en redovisning från riks försäkringsverket. Det är då jag har att ta det politiska initiativet. Jag hoppas att herr Nilsson i Kristianstad och jag kan vara överens om det.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 4 Föredrogs och hänvisades

Motioner

1976/77:70–76 till konstitutionsutskottet

1976/77:77 och 78 till finansutskottet

1976/77:79–86 till skatteutskottet

1976/77:87–89 till justitieutskottet

1976/77:90 till lagutskottet

1976/77:91 och 92 till försvarsutskottet

1976/77:93 till jordbruksutskottet

1976/77:94–97 till socialförsäkringsutskottet

1976/77:98 och 99 till socialutskottet

1976/77:100 och 101 till kulturutskottet

1976/77:102–104 till utbildningsutskottet

1976/77:105 till kulturutskottet

1976/77:106 och 107 till trafikutskottet

1976/77:108 till näringsutskottet

1976/77:109–117 till trafikutskottet

1976/77:118–121 till jordbruksutskottet

1976/77:122–127 till näringsutskottet

1976/77:128 till arbetsmarknadsutskottet

1976/77:129 och 130 till civilutskottet

§ 5 Föredrogs och bifölls interpellationsframställningarna

1976/77:72 och 73.

§ 6 Herr talmannen meddelade att propositionerna nr 100 och 101 skulle sättas sist på föredragningslistan för kammarens nästa sammanträde.

§ 7 Anmälades och bordlades

Redogörelse

1976/77:3 Riksdagens lönedelegations redogörelse för dess verksamhet under år 1976

Nr 54

Fredagen den
14 januari 1977

*Om vidgad rätt till
handikappersätt-
ning*

§ 8 Anmäldes och bordlades

Motioner

- 1976/77:131 av herr *Gustavsson* i Eskilstuna *m. fl.* om en översyn av vissa lagar och förordningar
- 1976/77:132 av fru *Håkansson* och herr *Jonsson* i Alingsås om extra avdrag för nedsatt skatteförmåga för diabetiker, *m. m.*
- 1976/77:133 av herr *Johnsson* i Blentarp *m. fl.* om avdrag från slutlig skatt för kostnader för resa till och från arbetet, *m. m.*
- 1976/77:134 av herr *Svensson* i Malmö *m. fl.* om slopande av särbehandlingen av homosexuella i sexualbrottslagstiftningen
- 1976/77:135 av fru *Diesen m. fl.* om utscende av observatörer i Europaparlamentet
- 1976/77:136 av herr *Werner m. fl.* om höjda vårdbidrag för handikappade barn, *m. m.*
- 1976/77:137 av fru *Lantz m. fl.* om preventivmedelsrådgivning
- 1976/77:138 av herr *Nyquist m. fl.* om bestämmelser rörande personaltätheten inom särskolan, *m. m.*
- 1976/77:139 av herr *Svensson* i Malmö *m. fl.* om de homosexuellas situation
- 1976/77:140 av herr *Werner m. fl.* om hemsjukvårdsbidragen
- 1976/77:141 av herr *Werner m. fl.* om arbetstidsförkortning
- 1976/77:142 av fru *Håkansson* om ekonomiska bidrag från AB Tiptjänst till fotbollsklubbar
- 1976/77:143 av fru *Berglund m. fl.* om utbildning och forskning i industriell utveckling *m. m.* vid tekniska högskolan i Luleå
- 1976/77:144 av herr *Gustafsson* i Borås *m. fl.* om polymerteknisk utbildning i Borås
- 1976/77:145 av fru *Håkansson* om skolundervisning i sjövätt
- 1976/77:146 av herr *Håkansson* i Trelleborg och fru *Sandéhn* om vidgad musikutbildning inom gymnasieskolan
- 1976/77:147 av fru *Hörnlund* och herr *Carlstein* om den yrkestekniska högskoleutbildningen i Borås, *m. m.*
- 1976/77:148 av herrar *Jönsson* i Arlöv och *Johnsson* i Blentarp om anvisningar rörande investeringsramar för skolbyggnader
- 1976/77:149 av herrar *Lundgren* och *Komstedt* om bibehållande av lågstadieläro-utbildning vid lärarhögskolan i Kristianstad
- 1976/77:150 av fröken *Nilsson m. fl.* om den demografiska databasen i Haparanda
- 1976/77:151 av herr *Persson* i Karlstad och fru *Nilsson* i Sunne om en särskild samordnad gymnasieskola i Årjäng
- 1976/77:152 av herr *Ångström* om dansutbildningen
- 1976/77:153 av herrar *Bengtsson* i Göteborg och *Pettersson* i Örebro om förbättrad trafiksäkerhet för fotgängare
- 1976/77:154 av herrar *Björck* i Nässjö och *Hovhammar* om bibehållande av järnvägstrafiken på banlinjen Nässjö-Nybro

- 1976/77:155 av fru *Hörnlund* och herr *Carlstein* om tidigareläggning av ombyggnaden av riksväg 41
- 1976/77:156 av herr *Johnsson* i *Blentarp m. fl.* om samordnad beställningscentral för taxi, m. m.
- 1976/77:157 av herr *Sandberg* om vissa krav på cykelbelysning
- 1976/77:158 av herr *Feldt m. fl.* om utredning rörande ersättningsindustri vid nedläggning av stålindustri
- 1976/77:159 av fru *Hörnlund* och herr *Carlstein* om utlokaliseringen av SIFU, m. m.
- 1976/77:160 av herr *Lorentzon* i *Kramfors m. fl.* om ett svenskt mäss- och utställningsfartyg
- 1976/77:161 av fru *Håkansson* om regionalpolitiska insatser i Blekinge
- 1976/77:162 av fru *Hörnlund* och herr *Carlstein* om regionalpolitiskt stöd till Boråsregionen, m. m.
- 1976/77:163 av herr *Nilsson* i *Östersund m. fl.* om alternativ sysselsättning vid nedläggning av kriminalvårdsanstalten Ulriksfors och allmänna häktet i Östersund
- 1976/77:164 av herr *Ollén* om översyn av lagen om anställningsskydd
- 1976/77:165 av herr *Bergman m. fl.* om utredning rörande en gemensam organisation för räddningstjänsten
- 1976/77:166 av herr *Håkansson* i *Trelleborg m. fl.* om anvisningar till byggnadsstadgan rörande högertrafik för gående
- 1976/77:167 av herr *Nyquist m. fl.* om statligt stöd till vissa turistanläggningar
- 1976/77:168 av herr *Werner m. fl.* om införande av hyresstopp

§ 9 Anmälan av interpellationer

Anmäldes och bordlades följande interpellationer som ingivits till kammarkansliet

den 13 januari

1976/77:74 av herr *Rydén* (m) till fru bostadsministern om lantmäteritaxan:

Enligt gällande lantmäteritaxa kan förrättningskostnader bli mycket olika beroende på om den sökande vill överklaga förrättningen eller inte (avsnitt 6.3 Avstyckning).

Om förrättningsmannen finner att den begärda avstyckningen inte kan verkställas kan han meddela den sökande detta och ge honom möjlighet att återkalla sin ansökan. Om den sökande gör det får han betala 600 kr.

Om den sökande inte nöjer sig med beskedet utan vill överklaga till fastighetsdomstolen blir kostnaden för avstyckningen 80 % av kostnaden för avslutad förrättning, dock högst 1 500 kr.

Det kan alltså bli flera hundra kronor dyrare att utnyttja klagomöjligheten, trots att lantmäteriets merarbete är ringa.

Med stöd av det anförda vill jag ställa följande fråga till fru bostadsministern:

Är det lämpligt att en statlig myndighet skall kunna ta ut en mycket hög prövningsavgift för en åtgärd som inte är fullt utförd och är det i överensstämmelse med svenskt rättsmedvetande att avskräcka folk från att klaga med hjälp av en ren taxekonstruktion?

den 14 januari

1976/77:75 av herr *Gustafsson* i Ronneby (s) till herr arbetsmarknadsministern om förbättring av sysselsättningen i Blekinge:

I skrivelse till statsrådet och chefen för arbetsmarknadsdepartementet den 11 november 1976 har länsstyrelsen i Blekinge län redovisat att sysselsättningen i länet framför allt under det senaste året undergått en stark försämring. Av länsstyrelsens skrivelse framgår vidare att den nuvarande bristande efterfrågan på arbetskraft kommer att kvarligga på oförändrat låg nivå så långt framöver som nu kan överblickas. Skrivelsen torde av organisatoriska skäl ha överlämnats till industridepartementet.

I denna situation är det särskilt de som gör sitt inträde på arbetsmarknaden som drabbas hårdast. Av i oktober månad kvarstående arbetssökande, 1 633 personer, var 951 kvinnor, varav 447 var under 24 år. Arbetsmarknadsläget har gjort det erforderligt att anordna arbetsmarknadsutbildning för 1 107 personer, vilket är mer än en fördubbling på ett år. Ej mindre än 775 personer var sysselsatta med beredskapsarbeten, vilket är den högsta septembersiffran under den senaste tioårsperioden. Länsarbetsnämnden har vidare beslutat om internutbildning för 1 500 personer.

Under den allra senaste delen av 1976 har svårigheterna på arbetsmarknaden i Blekinge ytterligare förstärkts, och vid vissa av länets större industrier övervägs f. n. ytterligare omfattande inskränkningar i sysselsättningen.

För länets kommuner innebär den nedåtgående sysselsättningstrenden i sin tur en befolkningsminskning med svåra kommunalekonomiska följdverkningar. Detta gäller i hög grad Olofströms kommun, som med sitt ensidigt sammansatta näringsliv redan är särskilt utsatt och än mer kan tänkas bli det med hänsyn till kända svårigheter för ortens större industriföretag.

De bristande valmöjligheter som länets näringsliv erbjuder har haft till följd att yrkesverksamhetsgraden bland kvinnorna är 3 % lägre än för rikets genomsnitt. Om rikets genomsnitt skall uppnås, erfordras 1 300 arbetstillfällen ytterligare och, om yrkesverksamhetsgraden bland kvinnorna skall motsvara Storstockholms, 5 800 arbetstillfällen. Vidare är andelen förtidspensionerade hög och medelinkomsten 2 000 kr. lägre än rikets genomsnitt.

Då länsstyrelsen för arbetsmarknadsministern utförligt redovisat situationen i länet, skall här icke förhållandena på arbetsmarknaden i länet ytterligare dokumenteras.

Med stöd av vad som anförts hemställer jag om kammarens medgivande att få ställa följande fråga till herr arbetsmarknadsministern:

Vilka konkreta åtgärder är arbetsmarknadsministern beredd vidta i syfte att åstadkomma en nödvändig förbättring av sysselsättningen i Blekinge?

§ 10 Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 13 januari

1976/77:191 av fröken *Eliasson* (c) till fru bostadsministern om åtgärder mot nya stormarknader:

Trots många kritiska röster har det etablerats en lång rad stormarknader under senare år. Kritiken har främst gällt utglesningen i butiksbeståndet, hotet mot när servicen och de förändringar i köpmönstren som uppstår till nackdel särskilt för äldre och kapitalsvaga grupper. Fortfarande planeras det för fler och större stormarknader. Ett av de senaste, uppmärksammade fallen är ett företags planer på att expandera från en "svartbyggd" stormarknad i Bromma till en ny, nära tre gånger större anläggning. Effektiva åtgärder för att trygga ett väl fungerande, ur social synpunkt tillfredsställande servicenät måste ses som en viktig uppgift i samhällsplaneringen.

Avser regeringen att vidta några snara åtgärder för att effektivt hindra framväxten av nya stormarknader?

1976/77:192 av herr *Strömberg* i Botkyrka (fp) till herr utbildningsministern om svenskundervisningen för utländska universitetsstudenter:

Enligt tidningsuppgifter har ett antal utländska studenter vid Stockholms universitet ej kunnat påbörja studier i svenska på grund av att anslag saknas.

Hur ser utbildningsministern på den uppkomna situationen?

1976/77:193 av herr *Fågelsbo* (c) till herr kommunikationsministern om åtgärder mot otillfredsställande mottagningsförhållanden för TV-sändningar:

Inom vissa områden är mottagningsförhållandena för TV mycket otillfredsställande. Detta kan bero på topografiska förhållanden eller på större byggnaders placering.

Vilka initiativ är statsrådet beredd ta för att komma till rätta med otillfredsställande mottagningsförhållanden för TV, t. ex. genom utbyggnad av s. k. slavsändare?

den 14 januari

1976/77:194 av fru *Ekelund* (c) till herr kommunikationsministern om användningen av mopedhjälm:

Med anledning av min motion om krav på användning av mopedhjälm säger trafikutskottet i sitt betänkande 1976/77:4 bl. a.: "Regeringen har vidare uppdragit åt trafiksäkerhetsverket att planlägga och genomföra en informationskampanj för användning av huvudskydd vid färd med moped. --- Enbart ökad information och propaganda torde dock inte kunna förväntas få önskvärd effekt. Mot bakgrund härav är utskottet ej främmande för att framdeles föreslå lagstiftningsåtgärder för att genomföra ett obligatorium."

Med hänvisning till det citerade och med anledning av de allvarliga huvudskador som faktiskt orsakas vid mopedolyckor ber jag få ställa följande frågor till herr kommunikationsministern:

1. Har den i betänkandet omtalade informationskampanjen om användande av mopedhjälm kommit i gång?
2. När beräknar man kunna bedöma resultatet av kampanjen och ta ställning till en eventuell lagstiftning?

§ 11 Kammaren åtskildes kl. 12.41.

In lidem

BENGT TÖRNELL

/Solveig Gemert